ÌKÌLỌ̀ ÀWỌN ONÍMỌ̀ SÁYẸ́NSÌ ÀGBÁYÉ SI IGBEṢẸ, IBILẸ SI AGBAYE - ISỌNIṢOKI

Barnard, P., Moomaw, W.R., Fioramonti, L., Laurance, W.F., Mahmoud, M.I., O'Sullivan, J., Rapley, C.G., Rees, W.E., Rhodes, C.J., Ripple, W.J., Semiletov, I.P., Talberth, J., Tucker, C., Wysham, D., Ziervogel, G.* Iwe kikun lori eyiti akopọ yii da lori ni titẹ ni SAGE journal, Science Progress.

- Asiko fun awọn adehun alagbada fun ọjọ iwaju ti o jinna titi di 2050 ti pari. Iwọn-nla, iyara, awọn iyipada ninu awọn ọrọ-aje wa, awujọ, aṣa ati iṣelu jẹ pataki lori akoko ti o yara ju eniyan lọ.
- A gbodo bori aifẹ gbe igbesẹ lati rii daju pe igbesẹ nla ti o se pataki ti nlọ lọwọ ni akoko ọdun marun 2022-2026. Ifowosowopo agbaye ti a ko ri tẹlẹ ni a nilo ni bayi. Iṣe igba kukuru wa tabi aiṣiṣẹ yoo pinnu ọjọ iwaju apapo. Imọ ijinlẹ mulẹ, ko si see sẹ; ẹda eniyan ti tayọ ọrọ ile aye.
- Ọpọlọpọ awọn onimọ-jinlẹ oju-ọjọ bẹru pe awọn ibi-afẹde 1.5 tabi 2.0 C iwọn *Celsius* Paris ko to, ati wipe yoo titari wa ni ọna aiṣe-pada si ooru agbaye ti a ko ri tẹlẹ. Erogba *carbon* ati ooru ti wa ni idẹkùn tẹlẹ ninu awọn okun wa ati ninu afẹfẹ jẹri wipe ooru agbaye yoo kọja 1.5 C. Ọpọlọpọ awọn oludari ko kọ lati ṣe ewu ajalu nigba ti yoo jẹ iṣoro elomiran.
- Ehọnu ati awọn ìbéèrè nipele kerere si nla fun iyipada yoo ṣe iranlọwọ lati fọ awọn idena ati gbigbe igbese ni kiakia.

AGBARA

- Ni bayi ati ṣaaju 2030, awọn oludari gbọdọ ṣe atileyin to jinle fun adehun lati dinku erogba *carbon* ninu afefe ati lati lepa iyipada ti o se pataki fun orisun erọ amunawa ati agbara ti o se pataki fun iwalaaye ọlaju ati ile aye ti o se e gbe. Awọn oludari ati awọn oluṣeto imulo ni lati:
  - lẹsẹkẹsẹ ṣẹda oju-ọna iyipada fun eto agbara ti o ni idaniloju ati eyi ti o lododo ju awọn igbeṣẹ ti a jiroro loni.
  - Ṣe agbekalẹ ipa-ọna kan fun idinku ni lilo agbara ni orile agbaye, gbe igbesẹ lati jẹ ki awọn ara ilu ni ibamu si ọjọ iwaju ninu eyi ti lilo agbara yio dinku, ati ni ilepa ipese agbara ninu orisun ti ko wa lati epo inu ilẹ
  - tun fi idi awọn ọrọ-aje agbegbe ati iṣowo, lati ṣetọju awọn eniyan, se lori awọn oro adayeba agbegbe lati dinku igbẹkẹle lori awọn ọja iṣowo to lekoko erogba *carbon*
  - tun ile ise agbegbe se fun iṣelọpọ ounjẹ ati isẹ sisẹ bi o ti ṣee ṣe lati jẹki igbẹkẹle ara-ẹni agbegbe duro sinsin, ṣẹ iwọn awọn isọdọtun ṣiṣe ati mu iran agbara iwọn-kekere pọ si.
  - fa idiyele erogba *carbon* ati owo-ori ti o wuwo lori irin-ajo afẹ ati iṣowo, paapaa awọn ọkọ ofurufu, awọn ọkọ ayọkẹlẹ ti o tu sile erogba *carbon* ati awọn ọja ti a ko wọle.

IDOTI INU AFẸFẸ

- Ikojọpọ awon erogba oju afẹfẹ, ẹkikan awọn okun, ati alekun ti o lewu ti erogba *methane*, *nitrous oxide*, *hydrofluorocarbons* ati awọn idoti miiran ninu afẹfẹ ti kọja awọn ipele ti o buruju ti awọn onimọ ijinlẹ ṣàpèjúwe ni ewadun sẹhin.
- Sehin sehin, a ti kọja aaye ti pipadanu yinyin *Arctic* yi o se ipalara fun ilẹ agbaye, sibẹsibẹ a n sunmọ omiiran ti yi o fa iṣẹlẹ imorusi *Arctic*, pẹlu awọn ipa ajalu ti yi o lagbara nitori pipadanu awọn ifipamo erogba *methane* ti o wa ninu ilẹ abẹlẹ ti o tutunini jakejado ọdun si inu afẹfẹ, ni iwọn akoko ọdun mẹwa si ọgọrun.
- Awọn oludari ni gbogbo awọn ipele le dinku itujade ti *methane* ni awọn orisun wọn nibikibi ti o ba ṣeeṣe – iṣẹ-ogbin, ile-iṣẹ, epo ati gaasi, nipasẹ:
  - yiyipada awọn ifunni fun awọn ile isẹ adanla ti wọn n pese ẹran and ifunwara ni afikun si idiyele lori awọn ile isẹ nla ti wọn se itujade *methane* si .

- Bibẹrẹ ati idoko-owo ni idagbasoke awọn imọ-ẹrọ ati awọn iṣe adaṣe lati dinku *methane* ninu afẹfẹ ni ọna to munadoko ati eyi ti ko lewu, kikọsilẹ ati abojuto idinku ipele *methane* ninu afẹfẹ, ati ṣiṣe ati imuse ijọba agbaye ti o nilo lilo iru awọn ọna bẹ.

ISEDA

Iseda wa ni idinku ti ko ni iṣakoso. Awọn ilana ilolupo– gigbe eruku adodo, iṣakoso ikun omi adayeba ati isọ omi di mimọ– ti dinku pupọ nipasẹ ẹda eniyan. Ọpọlọpọ ninu awọn aginju ati igbo ni ile otutu ti wọn jẹ ibi ifipamo erogba *carbon* tẹlẹ ri, nisisiyi, ti di ibi itujade. Awọn oludari orilẹ-ede ati agbegbe nilo lati:

- Saaju ki 2030, gbe igbesẹ ni ipele ibilẹ, agbegbe, orilẹ-ede, ati agbaye lapapọ lati dabobo ilolupo omi ati ilẹ gigbẹ ti o bo idamẹta oju ilẹ agbaye. Itoju imupadabọ ati atunse ti o kari ile se pataki lati ṣe iranlọwọ fun awọn ibugbe adayeba, lati mu u pada bọsipọ ki o le ṣe atilẹyin iwalaaye eda eniyan.
- Didẹkun ipagborun ati ibajẹ awon ilolupo bi igbo aginju, ilẹ olomi, ati ilẹ koriko, ti wọn je ibi pataki fun ifipamo erogba *carbon* lẹsẹkẹsẹ. O se pataki lati dabobo awọn igi agbalagba ati igbo ti won wulo gẹgẹbi ibi ifipamo erogba ju awọn igi kékeré ati awon ti a sẹsẹ gbin lọ, pẹlupẹlu lati dabobo awọn igbo ti won sẹ n pada bosipo lehin ipagborun lati daabobo awọn ilolupo eda ti o sẹku, mu ifipamọ erogba pọ si, ati yago fun awọn itujade ọja igbo.
- Nipasẹ 2027-2030, iyipada ibugbe agbegbe ati ibilẹ gbọdọ duro, se agbekalẹ awọn ilana imulo ati ofin ti yi o ṣe iwuri fun gbigbe ninu ilu lai se ipalara fun ọrọ adayeba.

ETO OUNJE SISE

- Eto ati ilana fun pipese and lilo ohun ọgbin fun bilionu mẹjọ eniyan lọwọlọwọ ti kọja ipele ti ilẹ agbaye le ṣe atilẹyin fun . Eto ounjẹ jẹ ipilẹṣẹ idamerin ninu itujade awọn erogba ti wọn n se ipalara fun afẹfẹ, lilo ida meje ninu mẹwa omi tutu, wọn si n fa ipagborun lọpọlọpọ, pelu isọnu awon eroja inu ilẹ si inu awọn okun, eyi ti o yori si isẹda awon agbegbe ninu omi nibiti awon ẹja ati ẹranko omi ko le gbe.
- Lati yago fun awọn iyan kaakiri ni ọgọrun ọdun ti a wa yii, awọn oludari gbọdọ ṣe igbese kiakia ni ibilẹ, agbegbe, orilẹ-ede, ati ni agbaye lapapọ laarin awọn ẹya meta to se pataki fun eto ounjẹ: iṣelọpọ, ilẹ, ati iṣe ogbin:
    - A gbọdọ yi kuro ni iṣelọpọ ounjẹ ti o nilo ọpọlọpọ ọrọ agbaye (gẹgẹbi iṣelọpọ ẹran) si iṣelọpọ awọn ounjẹ ti wọn n se ipalara kekere (gẹgẹbi awọn eso, ẹfọ, awọn ẹwa ati oka), ki lilo ilẹ ati omi le dinku.
    - Awọn iṣe ogbin gbọdọ yipada si eto ti yi o fi aye silẹ fun isọdọtun ati lilo ayika lai se ipalara fun oro adayeba, lati dinku awọn ipa ayika ti ogbin, mu iṣẹ ṣiṣe omi pọ si, dinku awọn ibeere ilẹ, daabobo ati mu pada ile ati awọn ibugbe adayeba miiran.

IDUROṢINṢIN AWON ENIYAN LAGBAYE

- Awon olugbe ile aye ti po to be ge kọja ipele ti ọrọ aye le se atileyin fun. Aisedeede oju-ọjọ, iparun ilolupo, iyan, aisedeede ati aidaniloju awujọ ati iṣelu, ijiya ti a ko tii ri tẹlẹ - ifikun ọgọrin milionu eniyan lọdọdun ni ile aye n se ifaseyin fun gbogbo igbiyanju lati dinku ajalu wọnyi.
- Awọn oludari gbọdọ gba wipe ogun lọgọ eniyan ati lilo oro adayeba jẹ opomulero meji ti wọn n se ijamba fun aye ọlaju ti yi o duro ṣinṣin, ati lati gbe igbesẹ igboya, dọgbadọgba, ati ododo nipasẹ 2026 ni gbogbo awọn ipele lati fa ifasẹyin fun ifikun eniyan lagbaye:
    - igbesẹ ti o yẹ, ti o tọ, ati eyi ti o se gbesoke ni lati darapọ pẹlu agbesẹ aje, awujọ ati oselu.
    - jẹ ki awọn idoko-owo ti o ni alafia pọ si, nipasẹ iranlọwọ, awọn eto-ẹkọ ati imọ eto-ọrọ aje fun awọn obinrin, ati ọmọbirin, ati fun awọn ọkunrin ati ọmọkunrin.

- se iwuri fun awọn idile ọlọrọ lati ma bi ọmọ pupọ, gẹgẹbi ọna ti o munadoko julọ lati dinku itujade erogba ti yi o se ipalara fun afẹfẹ ni ọjọ iwaju, ati iranlọwọ fun awọn idile talaka lati ni ilọsiwaju ni ọrọ-aje ati eto-ẹkọ.
- ni awọn orilẹ-ede to ti ni idagbasoke, pinpin o kere ju ida mẹrin ninu ọgọrun ti awọn eto isuna iranlọwọ agbaye si eto idile.

ATUNTO ETO ỌRỌ AJE

- Lati koju awọn ipa ajalu ti iyipada oju-ọjọ, iparun, osi, ati awọn rogbodiyan isunmọ miiran, eto-ọrọ aje wa gbọdọ wa ni ipilẹ lati ṣiṣẹ laarin awọn aala ti ilẹ agbaye le se atilẹyin fun. Awọn oludari ni lati:
  - ṣe atunṣe awọn ikuna ọja nipasẹ iṣafihan tabi fifikun awọn owo-ori lori iṣelọpọ ati ise ti o ni nkan se pelu ayika ati itujade erogba, ati yiyọ gbogbo awọn ifunni aiṣedeede kuro fun awọn ile-iṣẹ ti o nba igbe ile aye jẹ.
  - ṣẹda awọn ilana eto-aje fun awọn iṣẹ ṣiṣe pataki ti o lere fun idabobo ati imupadabọ ti awọn olu-ilu ati oro adayeba (pẹlu idinku erogba, iṣakoso ikun omi, isọ omi di mimọ, gigbe eruku adodo, iṣakoso arun).
  - ṣafihan awọn atunṣe lati rii daju pe awọn oko ati igbo, pẹlu awọn okun, odo, ati awọn ilẹ olomi, ni iṣakoso fun anfani igba pipẹ ti iseda ati ẹda eniyan ju awọn ere kukuru lọ.
  - ṣafihan awọn ẹtọ ilẹ ati isakoso ilu ti o yago fun idagbasoke ilẹ ayeraye, ipadanu ti erogba ati ipinsiyeleyele, ati iparun ti aginju aipe, ati ṣe iwuri fun gbigbe ninu ilu, lilo ilẹ lọna igba, ati awọn ọna ṣiṣe miiran.
  - ni kiakia ṣafihan awọn eto imulo, pẹlu iṣipopada, lati mu pada awọn ipele daradara lawujọ ti iṣelọpọ agbegbe ati dinku awọn itujade.
  - pẹlu isakiyesi isejoba, ninawo lori eto ijoba ti o mu ni okunkundun oro ile aye ati àkọsílẹ-dara, ati itupale, ati atunṣe gbogbo awọn ilana baraku, ise ati imulo ti o se idilọwọ igbese igboya ati iyipada.